QORTI TAL-APPELL

IMĦALLFIN

S.T.O. PRIM IMĦALLEF MARK CHETCUTI
ONOR. IMĦALLEF JOSEPH R. MICALLEF
ONOR. IMĦALLEF TONIO MALLIA

Seduta ta' nhar l-Erbgħa, 15 ta' Novembru, 2023.

Numru 49

Rikors numru 13/15/2 LM

Miksons Transport Company Limited (C-22860) u George Micallef eżerċenti l-kummerċ taħt l-isem Tom-Mix Transport

v.

Anthony Stivala u Anthony Stivala Company Limited (C-61073)

Il-Qorti:

1. Din hija sentenza dwar appell imressaq mir-rikorrenti kontra s-sentenza ta' nhar il-21 ta' Ġunju 2018 mogħtija mill-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili li ċaħdet it-talbiet tar-rikorrenti sabiex il-konvenuti jew min minnhom jagħmlu tajjeb għall-flejjes li kellhom jieħdu r-rikorrenti mingħand terzi.

Daħla

2. Ir-rikorrenti, permezz ta' rikors ġuramentat intavolat fit-8 ta' Jannar 2015, talbu lill-Ewwel Qorti:

"1) Tiddikjara illi l-intimati għandhom flimkien u solidalment, jew min minnhom, iħallsu lir-rikorrenti s-somma ta' ħmistax-il elf, tliet mija u tliet Euro u tnejn u tletin ċenteżmu (€15,303.32).

2) Tikkundanna lill-intimati sabiex flimkien u solidalment jew min minnhom, iħallsu lir-rikorrenti s-somma ta' ħmistax-il elf, tliet mija u tliet Euro u tnejn u tletin ċenteżmu (€15,303.32).

Bl-ispejjeż, kompriżi dawk tal-ittra uffiċjali eżekuttiva intavolata skont il-provvedimenti tal-artikolu 166A tal-Kapitolu 12 tal-Liġijiet ta' Malta mir-rikorrenti fid-19 ta' Settembru, 2014 kontra l-intimat, u li għaliha ġiet ippreżentata risposta mill-intimat (Dokumenti A u B), u bl-imgħax legali dekorribbli b'effett mid-data tal-ittra uffiċjali msemmija, kontra l-intimat minn issa inġunt għas-subizzjoni.."

3. Illi r-rikorrenti ressqu t-talbiet suesposti abbażi tas-segwenti premessi:

"1. Illi r-rikorrenti jiġġestixxu flimkien attività kummerċjali konsistenti fost l-oħrajn f'ġarr, immaniġġjar, u trasport permezz tat-trakkijiet tagħhom, minn u lejn il-portijiet f'Malta u bnadi oħra, kif ukoll ħażna ta' merkanzija skont l-istruzzjonijiet li jingħataw mill-klijenti tagħhom minn żmien għal żmien.

2. Illi b'inkarigu tal-intimat Anthony Stivala li dejjem ippreżenta ruħu personalment mir-rikorrenti bħala waste broker, ir-rikorrenti pprestaw servizzi konsistenti f'tagħbija, ħażna u ġarr/trasport ta' kwantità ta' ħġieġ imkisser li ġie mgħobbi ġo containers, u dan mill-premises tas-soċjetà Wasteserv Malta Limited lejn il-premises tas-soċjetà rikorrenti fejn ġie maħżun temporanjament, u imbagħad trasportat lejn il-Malta Freeport, biex il-containers imbagħad tgħabbew għal fuq bastiment li kien hemm sorġut u li kellu jittrasporta l-containers biex il-ħġieġ jiġi eventwalment riċiklat. Wara li r-rikorrenti ppreżentaw ittra uffiċjali kontra l-intimat, hu wieġeb li ma huwiex il-leġittimu kontradittur għat-talbiet tar-rikorrenti, u għalhekk minn riċerka li saret mir-rikorrenti wara li rat din ir-risposta, jirriżulta li l-liċenzja/permess ta' waste broker tgħajjat lis-soċjetà intimata, li hi soċjetà tal-istess intimat, u li għalhekk qed tiġi

ċitata wkoll in ġudizzju.

3. Illi sabiex iwettqu dan l-inkarigu mogħti lilhom mill-intimat/i jew min minnhom, ir-rikorrenti inkorrew diversi spejjeż fosthom ħlasijiet ta' tariffi tal-Awtorità dwar l-Ambjent u l-Ippjanar, ħlasijiet ta' tariffi tal-Port, ħlasijiet ta' servizzi reżi mis-soċjetà Polidano Group li tat servizz biex il-ħġieġ jiġi mgħobbi mill-Wasteserv għal ġewwa l-containers, u kif ukoll miżati/ħlasijiet li kienu dovuti u tħallsu lis-soċjetà Malta Freeport u/jew CMA CGM (Malta) Limited.

4. Illi għalkemm l-intimat/i kienu qed jaġixxu fil-vesti ta' waste broker, jirriżulta li r-rikorrenti ma ridux iwettqu l-inkarigu li kien qed jiġi propost li jingħata lilhom mill-intimat/i u dan minħabba li ma ridux jafdaw lill-enti Tajlandiża li mingħandha suppost li kellu jasal il-pagament għas-servizz mitlub minnhom mingħand l-intimat/i. Ir-rikorrenti kellhom biżgħa li ma kinux ser jiġu mħallsa jekk jipprestaw is-servizzi tagħhom u jiżburżjaw l-ispejjeż qabel jirċievu pagament sħiħ, u ma ridux jinkorru dan is-sogru.

5. Illi kien għalhekk li r-rikorrenti għarrfu lill-intimat/i li ma kinux disposti joffru s-servizz tagħhom anke billi dan kien jinvolvi li minn buthom joħorġu eluf ta' Euro f'miżati / ħlasijiet li riedu jitħallsu lil terzi kif deskritt fit-tielet premessa, u għalhekk irrifjutaw li jagħtu s-servizz tagħhom.

6. Illi iżda l-intimat Anthony Stivala għarraf u wiegħed lir-rikorrenti li kien ser jagħmel tajjeb hu għall-pagament dovut lir-rikorrenti jekk il-ħlas dovut ma kienx ser jasal minn barra mingħand l-enti Tajlandiża, u għalhekk talab lir-rikorrenti biex jagħtu s-servizz tagħhom qabel jirċievu l-ħlas. Kien wara li ngħataw din il-garanzija u biss in vista tal-fatt li l-intimat iddikjara li kien qed jagħmel tajjeb hu għall-ħlas dovut lilhom, li r-rikorrenti aċċettaw li jagħtu s-servizz tagħhom, li fil-fatt imbagħad ingħata skont kif mitlub mill-intimat/i.

7. Illi l-ħlas dovut lir-rikorrenti għal dawn is-servizzi reżi u għall-ispejjeż inkorsi jammonta għas-somma komplessiva ta' ħmistax-il elf, tliet mija u tliet Euro u tnejn u tletin ċenteżmu (€15,303.32), u dan skont prospett dettaljat li ser jiġi esebit flimkien mad-depożizzjoni tal-atturi f'din il-kawża. Il-ħlas li kellu jiġi riċevut mill-enti Tajlandiża ma wasalx u ma hemm ebda tama li din l-enti ser qatt teffettwa xi pagament.

8. Illi minkejja diversi wegħdiet min-naħa tal-intimat/i li ser iħallas/iħallsu dak dovut lir-rikorrenti u reklamat f'din il-kawża, u minkejja li l-intimat ġie interpellat sabiex iħallas dak kollu dovut permezz ta' ittra uffiċjali eżekuttiva datata dsatax (19) ta' Settembru tas-sena elfejn u erbatax (2014) bin-numru 181/2014 hawn annessa u mmarkata bħala 'Dokument 'A', il-ħlas baqa' ma sarx, u għalhekk kellha ssir din il-kawża".

4. Illi l-konvenuti ressqu s-segwenti eċċezzjonijiet:

"1. Illi fil-mertu, il-pretensjonijiet tar-rikorrenti huma infondati fil-fatt u fid-dritt u għandhom jiġu miċħuda bl-ispejjeż, inklużi dawk tar-risposta tat-2 ta' Ottubru, 2014 kontra l-istess rikorrenti, stante illi l-intimati mhumiex il-leġittimi kontradditturi kif ser jiġi ampjament ippruvat waqt it-trattazzjoni tal-kawża.

2. Illi ma teżisti ebda relazzjoni ġuridika bejn l-intimati u u r-rikorrenti, kif ser jiġi ampjament ippruvat waqt il-kawża.

3. Illi l-pretensjonijiet tar-rikorrenti dwar servizzi ta' tagħbija, ħażna u ġarr/trasport ta' ħġieġ imkisser ġew reżi mhux a favur tal-intimati, kif qed jiġi allegat iżda a favur ta' entità Tajlandiża bl-isem Tishtom Alcosteel Recycling Co. Ltd.

4. Illi l-ebda wieħed mill-esponenti ma wiegħed li kien ser jagħmel tajjeb għal xi pagament dovut lir-rikorrenti minn terzi, kif qed jiġi allegat minnhom.

5. Illi r-rwol tas-soċjetà intimata li tagħha Anthony Stivala huwa direttur, kien dejjem limitat għall-prestazzjoni ta' servizz ta' "waste broker" fejn kienet tagħmel l-offerti tagħha lill-kumpannija WasteServ Malta Limited għax-xiri ta' ħġieġ imkisser u materjal ieħor, u għal liema servizz is-soċjetà intimata munita b'liċenzja maħruġa mill-Awtorità Maltija dwar l-Ambjent u l-Ippjanar. Wara li kienet tixtri l-konsenja, is-soċjetà intimata kienet toffri l-istess konsenja għall-bejgħ lil Tishtom Alcosteel Recycling Co. Ltd., li kienet imbagħad tħallasha l-kummissjoni tagħha bbażata fuq it-toqol ta' kull konsenja u liema xiri kien dejjem isir fuq bażi ta' "ex works". Għaldaqstant, l-esponenti qatt ma offra li jagħmel tajjeb għal xi spejjeż in konnessjoni ma' dan is-servizz ta' ġarr kif allegat mir-rikorrenti.

6. Illi l-allegazzjonijiet tar-rikorrenti illi "ma ridux jafdaw lil enti Tajlandiża" mhumiex verosimili, stante illi r-rikorrenti kienu ġia pprestaw l-istess servizz lil Tishtom Alcosteel Recycling preċedentement bil-ħażna u l-ġarr ta' għexieren ta' konsenji ta' ħġieġ imkisser, aluminium, kartun, ferrous scrap metal li flimkien jammontaw għal eluf ta' tunnellati, u kienet dejjem l-enti Tishtom Alcosteel Recycling Co Ltd illi kienet tirċievi l-kont u li kienet tħallashom direttament ta' dan is-servizz, kif ser jiġi ppruvat aħjar waqt it-trattazzjoni tal-kawża.

7. Illi mingħajr preġudizzju għas-suespost u in subsidium, ir-rikorrenti jgħidu illi 'ma hemm l-ebda tama li l-enti ser qatt taffettwa l-pagamenti' iżda ma jispjegawx x'azzjonijiet ħadu biex jittentaw jiġbru l-ammont reklamat minnhom mingħand Tishtom Alcosteel Recycling;

8. Illi mingħajr preġudizzju għas-suespost, u in subsidium, ir-rikorrenti jridu jippruvaw dak reklamat minnhom;

9. Salv eċċezzjonijiet ulterjuri".

5. Illi l-Ewwel Qorti waslet għas-segwenti deċide:

"Għaldaqstant għar-raġunijiet hawn fuq mogħtija, il-Qorti qiegħda taqta' u tiddeċiedi din il-kawża kif ġej:

1. Tilqa' l-eċċezzjonijiet kollha mogħtija mill-konvenuti;

2. Tiċħad it-talbiet attriċi, u tikkundanna lill-atturi jħallsu wkoll l-ispejjeż tal-kawża".

U dan wara li għamlet is-segwenti konsiderazzjonijiet legali:

"Il-kwistjoni kollha li għandha quddiemha din il-Qorti, tippernja madwar il-grad ta' involviment li kellu l-konvenut Anthony Stivala personalment u tramite s-soċjetà konvenuta, fir-rigward tan-negozju tat-Tajlandiż Ratandra Barbua magħruf bħala 'Titu' u jekk Stivala pro et nomine kellux xi obbligu li jagħmel tajjeb għal xi ħlasijiet dovuti lill-atturi. Il-Qorti tirrileva li minkejja li l-partijiet ma qablux bejniethom dwar il-grad ta' involviment li kellu l-konvenut fin-negozju ġestit mit-Tajlandiż 'Titu' permezz tas-soċjetà Tishtom Alcosteel Recycling Co. Ltd, hemm qbil dwar il-fatt li l-konvenut Stivala kien liċenzjat bħala waste broker, u li bħala tali dan kien jieħu ħsieb jipprokura l-materjal li kien destinat għal 'Titu' li għandu jew kellu negozju marbut mar-riċiklaġġ tal-iskart, liema skart hu kien jixtri minn diversi postijiet madwar id-dinja.

Il-Qorti rinfaċċjata minn verżjonijiet konfliġġenti, jekk mhux xi drabi opposti għal xulxin, trid tapplika s-soliti kriterji ta' kredibilità, konsistenza u verosimiljanza tax-xhieda fuq bażi ta' bilanċ ta' probabbilitajiet li huma suffiċjenti f'kawża ta' din ix-xorta biex il-Qorti tasal għad-deċiżjoni tagħha. Ġurisprudenza dwar il-mod li bih il-Qorti għandha timxi f'każijiet fejn hemm xhieda konfliġġenti, hi pjuttost kopjuża. Hekk pereżempju, f'sentenza mogħtija minn din il-Qorti kif diversament preseduta f'sentenza fl-ismijiet George Bugeja vs. Joseph Meilak (12 P.A., 30.10.2003):

> *"Fil-kamp ċivili għal dak li hu apprezzament tal-provi, il-kriterju mhuwiex dak jekk il-ġudikant assolutament jemminx l-ispjegazzjonijiet forniti lilu, imma jekk dawn l-istess spjegazzjonijiet humiex, fiċ-ċirkostanzi żvarjati tal-ħajja, verosimili. Dan fuq il-bilanċ tal-probabbiltajiet, sostrat bażiku ta' azzjoni ċivili, in kwantu huma dawn, flimkien mal-preponderanza tal-provi, ġeneralment bastanti għall-konvinċiment. Għax kif inhu paċifikament akkolt, iċ-ċertezza morali hi indotta mill-preponderanza tal-probabbiltajiet".*

Bl-istess mod, il-Qorti tal-Appell f'sentenza fl-ismijiet Perit John M. Gambina vs. Fithome Ltd (13 Q.A., 06.05.2011) irriteniet illi:

"Il-Qorti trid timxi fuq is-soliti kriterji ta' kredibilità, konsistenza u verosimiljanza tax-xhieda fuq bażi ta' bilanċ ta' probabbiltajiet li huma sufficjenti f'kawża ċivili".

Illi f'sentenza fl-ismijiet Frank Giordmaina Medici et vs. William Rizzo et(14 P.A., 28.04.2004.), il-Qorti stabbiliet hekk:

"In tema legali jiġi osservat li huwa prinċipju fil-ġurisprudenza li f'każ ta' żewġ verżjonijiet diametrikament opposti u li jkunu plawsibbli jew possibbli dan jiffavorixxi l-konvenuti in bażi għall-prinċipju li onus probanti incumbit ei qui diciit non ei qui negat (App. Inf. Anthony Camilleri vs. Maurice Cauchi et - 22 ta' Novembru 2002). Huwa l-attur li jrid jipprova l-fatti minnu premessi u allegati fiċ-ċitazzjoni. Mill-banda l-oħra però mhux kwalunkwe tip ta' konflitt għandu jħalli lill-Qorti f'dak l-istat ta' perplessità li minħabba fih ma tkunx tista' tiddeċiedi b'kuxjenza kwieta u ikollha taqa' fuq ir-regola "in dubio pro reo". Il-konflitt tal-provi, sakemm il-bniedem jibqa' soġġett għall-iżbalji tal-perċezzjoni tiegħu u għall-passjoni, huwa ħaġa li l-Qrati jridu jkunu dejjem lesti għaliha, imma meta dan il-kunflitt ma jkunx ġej minn sempliċi differenza ta' opinjoni fuq affarijiet li jippermettu ċertu grad ta' tolleranza u li għalihom sewwa ingħad "tot homines tot sentetiae", u lanqas ma jkun ġej minn versjonijiet differenti "bona fide" fuq inċidenti li jiġru u jintemmu malajr u għallarrieda eż. identità, veloċità ta' veikoli, u ċirkostanzi oħra subitanei li fuqhom skont l-esperjenza komuni, is-sensi jistgħu jitqarrqu, imma għall-kuntrarju dan il-konflitt ikun jirrigwarda fatti u abitudinijiet li jkunu setgħu ġew osservati f'perijodu twil ta' snin bħal f'dan il-każ, allura isir ċar li wieħed mill-kontendenti jkun ħalla l-interess u l-passjoni tiegħu jegħlbuh u b'hekk jabbuża mill-proċess ġustizzja. Meta l-każ ikun hekk il-Qorti m'għandhiex taqa' ċomb fuq l-iskappotoja tad-dubju, imma għandha teżamina bl-ikbar reqqa jekk xi waħda mill-verżjonijiet, fid-dawl tas-soliti kriterji ta' kredibilità u speċjalment dawk tal-konsistenza u versosimiljanza, għandhiex teskludi lill-oħra, anke jekk fuq bilanċ tal-probabilità u preponderanza tal-provi, għax dawn, f'kawżi ċivili, huma ġeneralment sufficjenti għall-konvinċiment tal-ġudikant".

Din il-Qorti tagħmel riferiment ukoll għas-sentenza fl-ismijiet Joseph Tonna vs. Philip Azzopardi fejn ingħad illi:

"In materja ta' provi, ir-regoli l-aktar prevalenti fl-ordinament ġuridiku tagħna jidhru li huma dawn:

a) Ibda biex ir-regola tradizzjonali tal-piż tal-provi timponi a kariku tal-parti li tallega fatt l-oneru li ġġib il-prova tal-eżistenza tiegħu. Tali oneru hu ugwalment spartit bejn il-kontendenti, sija fuq l-attur li jsostni l-fatti favorevoli li jikkostitwixxu l-bażi tad-dritt azzjonat minnu (actori incumbit probatio), sija fuq il-konvenut għas-sostenn tal-fatt miġjub minnu biex jikkontrasta l-pretiża tal-attur (reus in excipiendo fit actor) – Ara Vol. XLVI, P.i, p.5.

> *b) Fil-kors tal-kawża dan il-piż jista' joxxilla minn parti għall-oħra, għax, kif jingħad, 'jista jkun ġie stabbilit fatt li juri prima facie li t-teżi tal-attur hija sostenuta – Ara Vol. XXXVII, P.i, p.577;*
>
> *ċ) Il-ġudikant adit mill-meritu tal-każ hu tenut jiddeċiedi iuxta allegata et probata, u dan jimporta illi d-deċiżjoni tiegħu tiġi estratta unikament mill-allegazzjoni tal-partijiet. Jiġifieri, minn dawk iċ-ċirkustanzi tal-fatti dedotti għab-bażi tad-domanda jew tal-eċċezzjoni u l-provi offerti mill-partijiet. Jikkonsegwi illi d-dixxiplina tal-piż tal-provi ssir bażi tar-regola legali tal-ġudizzju in kwantu timponi fuq il-ġudikant il-konsiderazzjoni li l-fatt allegat mhuwiex veru għax mhux ippruvat;*
>
> *d) Il-valutazzjoni tal-provi hu fondat fuq il-prinċipju tal-konvinċiment liberu tal-ġudikant. Lilu hu mogħti l-poter diskrezzjonali tal-apprezzament tar-riżultanzi probatorji u allura hu liberu li jibbaża l-konvinċiment tiegħu minn dawk il-provi li hu jidhirlu li huma l-aktar attendibbli u idoneji għall-formazzjoni tal-konvinċiment tiegħu. Naturalment dik id-diskrezzjoni tiegħu hi soġġetta għal dak il-limitu legali impost fuqu mill-artikolu 218 tal-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili li jrid li fis-sentenza tingħata motivazzjoni raġonata li tikkonsenti l-kontroll tal-ħsieb loġiku segwit fuq appell interpost mis-sentenza. Motivazzjoni din, li jekk jinstab li tirrispondi mal-loġika u r-razzjonalità, kif ukoll koerenti mal-elementi utilizzati allura skont ġurisprudenza konkordi, ma tiġix disturbata minn Qorti ta' reviżjoni - Ara b'eżempju Ramchand Kilumal noe vs. Jessie Blanco - App. 30 ta' Ġunju, 1912, Kollez. Vol. XXIV. P.i, p.104".*

Illi hekk illustrati dawn l-insenjamenti ġurisprudenzjali, il-Qorti hija tal-fehma li minkejja l-varjazzjonijiet fix-xhieda mogħtija, hemm konvinċiment min-naħa tagħha, u dan wara li semgħet dak li kellhom xi jgħidu l-partijiet, li l-partijiet huma vittmi taċ-ċirkostanzi sfortunati jew malinni li 'Titu' tefagħhom fihom meta naqas li jonora l-obbligi tiegħu ta' ħlas wara l-ħames kunsinna li ntbagħtet lilu fit-Tajlandja. Minn dak li semgħet il-Qorti, jidher li d-dannu għas-soċjetajiet attriċi kien ferm akbar minn dak li sofrew il-konvenuti, li ma kellhomx jieħdu somom daqstant kbar mingħand is-soċjetà Tajlandiża li tefgħethom ilkoll f'sitwazzjoni fejn kellhom jiġu quddiem il-Qorti għal rimedju.

Anthony Stivala kkonferma quddiem il-Qorti li xogħlu kien li jissorvelja l-proċess tal-offerta għax-xiri tal-materjal intenzjonat għar-riċiklaġġ, li jsegwi l-materjal li jkun ser jinxtara u li jassigura li dan jitwassal fid-destinazzjoni tiegħu anki billi jsegwi l-bill of lading u dokumenti relatati. L-atturi jallegaw li l-involviment tiegħu ma kienx sempliċiment ta' broker iżda ta' xi ħadd li jieħu interess personali fin-negozju, tant li ġieli mar hu personalment fl-uffiċċji tagħhom sabiex jassigura rati tajbin għat-trasport tal-materjal, u kien jirċievi l-komunikazzjonijiet kollha li kienu jsiru bejn is-soċjetajiet attriċi u t-Tajlandiż 'Titu'. L-atturi allegaw li dan it-tip ta' involviment jindika li bejn il-konvenuti u 'Titu' kien hemm relazzjoni li kienet profonda ferm aktar minn waħda sempliċiment ibbażata fuq brokerage. Madanakollu l-atturi kkonfermaw li l-invoices min-naħa tagħhom dejjem intbagħtu lil 'Titu' u li l-pagamenti dejjem kienu jirċevuhom direttament mingħandu. L-atturi jikkontendu li Stivala

personalment ipprova jassigura rati ta' trasport vantaġġużi għal 'Titu' li fdah biex ikun broker tiegħu f'Malta, mentri Stivala nnifsu ċaħad li hu qatt kellu x'jaqsam mal-arranġamenti għat-trasportazzjoni tal-materjal jew li b'xi mod hu intervjena mal-aġenziji tat-trasport. Il-konvenut Stivala saħansitra allega li l-involviment ta' Miksons Transport Company Limited ma' 'Titu' kien jirrisali lura għal numru ta' snin, u li meta daħal fix-xena hu, il-partijiet kienu ilhom jagħmlu negozju flimkien għal numru ta' snin. Il-Qorti tosserva wkoll li l-atturi kkonfermaw, li anki jekk l-email li ntbagħtet minn Miksons bir-rati għat-trasportazzjoni tal-materjal ġiet ikkupjata lil Stivala, finalment din ġiet imwieġba minn 'Titu'. Dan il-fatt ikkunsidrat flimkien mal-fatt li l-ħlasijiet għas-servizz li kienu joffru l-atturi kienu jsiru minn 'Titu', u l-invoices kienu jinħarġu lilu, jagħti kredibbilità kbira lit-teżi tal-konvenut li hu, bħall-atturi wara kollox, kien involut ma' 'Titu' biss bħala waħda mill-ħoloq fil-katina ta' persuni li permezz tagħhom in-negozju ta' 'Titu' seta' jkompli għaddej. Bħall-atturi, il-konvenut u s-soċjetà konvenuta, kienu qegħdin jipprestaw servizzi lis-soċjetà Tajlandiża, tant li wara l-ħames kunsinna li saret, li għaliha s-soċjetajiet attriċi jgħidu li ma tħallsux, il-konvenut ukoll baqa' ma tħallasx il-commission dovuta lilu.

L-atturi in sostenn tat-talba tagħhom li l-ammont dovut lilhom għandu jitħallas mill-konvenut pro et nomine, jgħidu li dan min-naħa tiegħu kien iggarantixxa l-ħlas tal-flus dovuti kemm verbalment, waqt laqgħa li kien preżenti għaliha Frank Zammit, kif ukoll bil-mod skritt, permezz ta' email li fiha huwa tahom x'jifhmu li kien sejjer jagħmel tajjeb hu jekk 'Titu' jonqos milli jonora l-obbligu tiegħu. L-email inkwistjoni ġiet ippreżentata fl-atti ta' din il-kawża (15 A fol. 49.), u waqt li wieħed jista' jinterpreta dak miktub fiha bħala li Stivala kien qiegħed juri kunfidenza żejda li l-ħlas da parti tat-Tajlandiż kien ser isir, madanakollu l-Qorti trid tippreċiża li garanzija16, sabiex titqies li hi valida, għandha tirriżulta jew minn att pubbliku, jew minn kitba privata, u dan taħt piena ta' nullità.17

Din il-Qorti diversament preseduta, iddeskriviet dan ir-rekwiżit b'dan il-mod, f'deċiżjoni fl-ismijiet E. Grech Cristal Bath Ltd vs. Grezzju Patiniott(18 P.A., 20.03.2003.):

> *"Ir-rikjesta għall-kitba fl-artikolu 1233 mhix waħda ta' prova, iżda hija meħtieġa għall-validità tal-ftehim. Il-kitba mhix rikjesta 'ad probationem tantum' iżda 'ad validitatem' u mingħajr il-kitba m'hemmx kunsens. Dik il-forma, illum, tista' tkun solenni permezz ta' att pubbliku jew b'forma anqas solenni, permezz tal-kitba jew permezz ta' mezzi elettroniċi.*
>
> *Meta l-liġi tirrikjedi l-forma tal-kitba, dan tkun tridu għall-validità tal-kunsens, u mhux bħala mezz ta' prova tal-kunsens. Il-kunsens biex jeżistu u jkun validu, ma jeħtieġx biss li jkun manifestat, iżda jeħtieġ li jkun manifestat kif trid il-liġi".*

Il-Qorti, fid-dawl tad-dispost tal-liġi, u tal-insenjament iċċitat, hi konvinta li l-konvenut ma ta ebda garanzija lill-atturi fis-sens kif mifhum fil-liġi, mhux biss għax kliemu ma jistax jiġi interpretat li ta xi garanzija, imma al più kien qiegħed jipprova jiffaċilita n-negozju u jipprova jgħin kif jista'

biex isir il-ħlas minn 'Titu'. Fi kwalunkwe każ ma kien hemm ebda garanzija stante li la kien hemm att pubbliku u lanqas ma kien hemm skrittura privata ffirmata mill-partijiet f'dan is-sens. Fil-kawża fl-ismijiet Gerald Vella et vs. Av. Dottor Joseph Cassar et noe (19 24.04.1967.), il-Qorti kienet qalet hekk:

> *"Dik li skont l-artikolu 1925 tal-Kodiċi Ċivili hi deskritta bħala "kuntratt li bih wieħed jintrabat lejn il-kreditu li jissodisfa l-obbligazzjoni ta' wieħed ieħor, jekk dan ma jissodisfahiex huwa nnifsu."*
>
> *L-artikolu 1233 (1) tal-Kodiċi Ċivili jistabbilixxi illi: "Bla ħsara tal-każijiet li fihom il-liġi, espressament, tagħmel meħtieġ l-att pubbliku, għandhom isiru b'att pubbliku jew b'kitba privata, taħt piena ta' nullità: (ċ) il-garanziji." Di più l-artikolu 1929 tal-Kap. 16 jistipula li "il-garanzija ma tistax tkun preżunta, iżda għandha tkun espressa."*
>
> *"L-ewwel rekwiżit ta' skrittura privata u dak l-aktar ovvju skont il-liġi tagħna, hu l-firma ta' kull waħda mill-partijiet għall-konvenzjoni stipulata biha".*

Meta l-iskrittura privata ma tkunx iffirmata miż-żewġ partijiet kontraenti, hemm ir-rikjest li din tkun awtentikata, bil-mod preskritt fl-artikolu 634 tal-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili. F'sentenza oħra, din id-darba tal-Qorti tal-Appell fl-ismijiet Carmelo Farrugia u Longinu Farrugia vs. Peter Farrugia (20 Q.A., 06.07.2007.), il-Qorti qalet illi:

> *"Meta tintuża l-forma ta' skrittura privata, din tinħtieġ li ssir kif preskritt fis-subartikolu (2) tal-Artikolu 1277 tal-Kodiċi Ċivili. Dokument li fih ma jiġux osservati dawk ir-rekwiżiti mhux skrittura privata. ... u jekk il-kuntratt hu wieħed minn dawk li għalihom dik il-firma hi rikjesta, dak il-kuntratt hu null ... Meta l-liġi hi ċara u espliċita kif inhi l-liġi tagħna fuq dan il-punt, ma jistax ikunu utili soluzzjonijiet konfliġġenti propunjati minn dottrina li tikkummenta jew deċiżjonijiet ta' qrati li japplikaw liġijiet barranin li għandhom dispożizzjonijiet differenti".*

Fis-sentenza fl-ismijiet Spiteri vs. Sammut (21 P.A., 02.07.2003.), din il-Qorti diversament preseduta kkonfermat ukoll li,

> *"Jekk skrittura privata ma tiġix iffirmata minn idejn kull wieħed mill-partijiet jew ma tirriżultax l-awtentikazzjoni ta' xi firem kif trid il-liġi din ma għandha l-ebda validità legali (Vol. XXXIII P III p. 504; Vol. XLVIII P II p. 826). Skont Laurent, (Principi di Diritto Civile, p. 196) "l'atto è uno scritto redatto per constatare un fatto giuridico; ora è la sottoscrizione che certifica ciò che le parti constatano; non vi è dunque atto senza firma." Dan il-prinċipju hu konkordanti fil-ġurisprudenza tagħna li rriteniet li l-iskrittura għandha tkun iffirmata miż-żewġ partijiet jew awtentikata kif trid il-liġi għax diversament ikun hemm in-nullità tal-konvenzjoni".*

Minn dawn l-insenjamenti, jirriżulta li anki jekk Stivala wera ċerta kunfidenza żejda li t-terz kien ser iħallas lill-partijiet għas-servizzi pprestati lilu, madanakollu la dak illi qal, la dak li kiteb u lanqas il-forma li bih ġiet ikkomunikata l-fehma tal-konvenut Stivala li l-ħlas kienu ser jirċevuh żgur, ma jammontaw għall-għoti ta' garanzija da parti tiegħu fil-

> *forma preskritta mil-liġi, u għaldaqstant it-talbiet tal-atturi ma jistgħux jintlaqgħu fil-konfront tal-konvenuti".*

6. Ir-rikorrenti ressqu l-appell nhar is-6 ta' Lulju 2018. Il-konvenuti ma ressqu l-ebda risposta.

7. L-appell imressaq mir-rikorrenti jidher li huwa msejjes fuq aggravju wieħed relatat mal-apprezzament tal-provi magħmul mill-Ewwel Qorti, senjatament li l-Ewwel Qorti kellha tqis il-kitbiet esebiti bħala li jikkostitwixxu għotja ta' garanzija, liema għotja tissodisfa l-vot tal-liġi bħala 'kitba privata' *stante* illi mogħnija mill-kunsens tal-awtur, fejn tabilħaqq li f'kull eventwalità ġiet awtentikata skont kif jeħtieġ l-Artikolu 1233 (2) tal-Kapitolu 16 tal-Liġijiet ta' Malta u konsegwentement kellu jeħtieġ illi l-għotja tal-garanzija tissodisfa r-rekwiżiti tal-Artikolu 1233 (1) (ċ) tal-Kap 16 u b'hekk l-Ewwel Qorti kellha tilqa' t-talbiet.

Konsiderazzjonijiet Legali

8. Ir-rikorrenti appellanti bbażaw l-appell tagħhom fuq **aggravju wieħed**, senjatament li l-Ewwel Qorti kellha tqis il-kitbiet esebiti bħala għotja ta' garanzija skont kif rikjest mil-liġi.

9. Fl-appell tagħhom ir-rikorrenti ressqu s-segwenti aggravju:

> *"4. Jekk wieħed iħares lejn l-aħħar parti tal-kunsiderazzjonijiet tal-ewwel Qorti (f'paġni 24 u 25) tas-sentenza, isib illi l-ewwel Onorabbli*

Qorti gabret il-konklużjonijiet tagħha b'dan il-mod, u cioè: "Minn dawn l- insenjamenti, jirriżulta li anki jekk Stivala wera ċerta kunfidenza żejda li t-terz kien ser iħallas lill-partijiet għas-servizzi pprestati lilu, madanakollu la dak illi qal, la dak li kiteb u lanqas il-forma li bih giet ikkomunikata l-fehma tal-konvenut Stivala li l-ħlas kienu ser jirċevuh żgur, ma jammontaw għall-għoti ta' garanzija da parti tiegħu fil-forma preskritta mil-liġi, u għaldaqstant it-talbiet tal-atturi ma jistgħux jintlaqgħu fil-konfront tal-konvenuti."

5. L-esponenti umilment ma jaqblux ma' din il-konklużjoni. Jistqarru illi fis-sentenza taghha, l-ewwel Qorti tat riassunt studjat tal-elementi legali mehtieġa biex titqies valida l-ghotja ta' garanzija fil-liġi u tal-gurisprudenza prevalenti dwar dan. Li ma jaqblux dwaru huwa però l-mod kif l-ewwel Qorti abbinat il-ġurisprudenza miġbura minnha mal-fatti migjuba quddiemha, biex waslet ghall-konklużjoni illi f'dan il-każ, għoti ta' garanzija valida fil-liġi ma kienx hemm. Tabilħaqq, hija l-fehma tal-esponenti illi l-ewwel Qorti kellha, malli tgħaqqad il-provi miġjuba, tikkunsidra illi l-formalitajiet meħtieġa għall-għoti ta' garanzija ġew milhuqa in linea ma' dak li trid il-liġi u l-ġurisprudenza kkwotata fl-istess sentenza tagħha.

6. Qabelxejn iżda, wieħed irid jistabbilixxi x'jgħid l-artikolu 1233 tal-Kapitolu 16 tal-Liġijiet ta' Malta, li fuqu ġie ibbażata d-deċiżjoni tal-ewwel Qorti:

> *"1233. (1) Bla ħsara tal-każijiet li fihom il-liġi, espressament, tagħmel meħtieġ l-att pubbliku, għandhom isiru b'att pubbliku jew b'kitba privata, taħt piena ta' nullità –*
>
> *(Omissis)*
>
> *(c) il-garanziji*
>
> *(Omissis)*
>
> *(2) Jekk, fil-każ ta' kitba privata, il-kitba ma tkunx iffirmata minn kull waħda mill-partijiet, għandha tiġi awtentikata bħal ma jingħad fl-artikolu 634 tal- Kodiċi ta' Organizazzjoni u Proċedura Ċivili."*

7. Jiġifieri biex garanzija tkun valida, jeħtieġ illi wieħed jivverifika jekk din twelditx minn att pubbliku jew kitba privata. Jekk ikun il-każ, allura l-garanzija hija valida u enforzabbli.

8. L-Ewwel Qorti għamlet proprju din il-verifika.

9. Il-mertu tal-kawża beda minn hawnhekk: meta l-esponenti irifjutaw li jaghmlu ċertu xoghol ma' ċertu 'Titu', l-intimat appellat Anthony Stivala, bil-pompożità kollha qala' l-arlogg tad-ditta Rolex minn ma' idu u iddikjara li jekk ma jhallasx Titu, ihallas hu. Sa hawnhekk, l-esponenti jaqblu mal-ewwel Onorabbli Qorti illi din l-ghotja tal-garanzija, peress li kienet verbali, kieku wehidha, ma kinitx tkun biżżejjed biex tissodisfa l-

vot tal-ligi, ghaliex l-artikolu 1233 (1) (e) tal-Kapitolu 16 tal-Liġijiet ta' Malta jrid li l-garanziji isiru b'att pubbliku jew b'kitba privata. Dan l-inċident se mai ghandu biss valur probatorju ossia korroborattiv ghal dak li gie wara, u ċioè l-kitbiet a fol. 48 u 49 tal-proċess.

10. Fil-fatt dak li Anthony Stivala kien wieghed verbalment waqt l-episodju tar-Rolex, irriduċih bil-kitba u rrikkonfermah, u fil-fatt baghat kitba elettronika (esebita a fol. 49 u li giet rikonoxxuta u konfermata minn Anthony Stivala stess) li fiha qal hekk:

> *"I'm more shocked than ever by Titus' actions, this is not normal. I totally agree. I have sent over 20 emails and not a reply - missed calls. This is extremely not fair. I had a family discussion as I'm under a lot of stress cause of this matter..<u>You will get your payment as you did your job!! I will make Sure of that...</u> Let's pray (in a) few days I get some sort of reply, otherwise I will have no choice (but) to take legal action against this company.. I swear not even if he pays in advance now, I will never help him.. I will focus on this Ali guy."*

11. L-ewwel Onorabbli Oorti hasset illi din il-kitba mibghuta b'mod elettroniku ma tikkostitwix garanzija valida fil-ligi ai termini tal- artikolu 1233 tal-Kapitolu 16 tal-Ligijiet ta Mala (ċitat hawn fuq), u dan - fil-fehma tal-ewwel Qorti - ghal żewg ragunijiet minnha identifikati: "mhux biss ghax kliemu ma jistax jigi interpretat li ta xi garanzija (...J" iżda wkoll "stante li la kien hemm att pubbliku u lanqas ma kien hemm skrittura privata ffirmata mill-partijiet f'dan is- sens." Dan l-ewwel Onorabbli Qorti qalitu f'pagna 23 tas-sentenza taghha u jifforma parti mill-kunsiderazzjonijiet li taw lok ghad- deċiżjoni ahharija.

12. L-esponenti sejjer issa jindirizza dawn iż-żewg kunsiderazzjonijiet, billi jaghmel riferenza ghax-xhieda moghtija u ghall-kwistjonijiet ta dritt rilevanti f' dan is-sens.

Kliem Stivala Huwa Interpretabbli Bhala Garanzija?

13. Din id-domanda weġibha Anthony Stivala stess, fix-xhieda tieghu. Qal: Jien naf illi f'żewġ emails jien iddikjarajt li kont ser naghmel tajeb ghall-hlas dovut lil Miksons minn Titu'."

14. Ifisser li huwa l-awtur tal-istess, u cioe l-appellat Anthony Stivala li bi kliemu, waqt ix-xhieda tieghu, jirrikonferma dak li del resto jemergi car mill-kontenut ta' dil-kitba. I-frazi "ser naghmel tajjeb" -użata minn Anthony Stivala - hija frażi komunement użata flok il- kelma aktar legali 'garanzija', riflessa fid-definizzjoni tal-artikolu 1925 tal-Kapitolu 16 tal-Ligijiet ta' Malta - "l-garanzija hija kuntratt li bih wiehed jintrabat lejn il-kreditur li jissodisfa l- obbligazjoni ta' wiehed iehor, jekk dan ma jissodisfahiex huwa nnifsu. " Ironikament, kliem Anthony Stivala fix-xhieda tieghu huwa elettroniku. Biss l-email intbaghtet minn Anthony Stivala, mill-email address tieghu. Fid-dinja ta' llum, iċ-ċirkostanzi ta żvilupp jiddettaw illi d-definizzjoni ta' kitba tigi imwessa' biex tinkludi kitba elettronika, li f'dan il-kaz ma hemm assolutament ebda

kontestazzjoni mill-istess awtur taghha, la li ma nkitbitx minnu, la li ma ntbaghtitx minnu, u langas li b'xi mod ma tirriflettix fedelment id-dokument attwali miktub minnu. F dan is-sens, sejra tiġi iċċitata l-istess sentenza li hemm riferenza ghaliha fis-sentenza tal-ewwel Qorti stess (hawn appellati), u ċioe' s-sentenza moghtija mill-Qorti Čivili, Prim' Awla fl-ismijiet ta E. Grech Cristal Bath Ltd vs Grezzju Pattiniott (20 ta' Marzu 2003), fejn intqal illi:

> *"Ir-rikjesta ghall-kitba fl-artikolu 1233 mhix wahda ta' prova, iżda hija mehtiega ghall-validità tal- ftehim. I-kitba mhix rikjesta 'ad probationem tantum' iżda ad validitatem u mingħajr il-kitba m'hemmx kunsens. Dik il-forma, illum, tista' tkun solenni permezz ta' att pubbliku jew b'forma anqas solenni, permezz tal-kitba jew permezz ta' mezzi elettronici.'"*

20. Imbaghad, ta' apprendiment partikolari hija r-riferenza illi ghamlet il-Qorti (per Onor. Imhallef J. R. Micallef) fis-sentenza ta' Clarosa Hotels Limited (C 35483) v APS Bank Limited et (dečiża 20.12.2017) mill-ktieb Slater's Mercantile Law (17th Edit), ta' Chorley & Giles, f'garanzija (suretyship) ma hemmx bżonn li jkun hemm a written contract" biex dik il-garanzija tkun efettiva. Fil- fatt, intqal illi "mhux mehtieg li din l-espressjoni ta' volonta tkun tokkorri f xi forma solenni izda hu bizzejjed li din tkun manifesta u inekwivokabbli. "

21. Tabilhaqq, l-inekwivokabbilità tar-rieda f'dik il-kitba mibghuta b'mod elettroniku giet milhuqa mill-provi migbura, u mill- ispjegazzjoni tal-istess kitba illi ta l-appellat Anthony Stivala waqt ix- xhieda tieghu – fejn fisser dik l-email bhala ghotja ta' garanzija. Però lil hinn minn dan, jiġi sottomess bir-rispett illi ftit li xejn jista' jinghad fid-dinja ta' llum illi kitba mibghuta elettronikament, I-aktar meta konfermata mill-awtur taghha, ghax ma hijiex ifirmata fiżikament, ma tgawdix mill-kunsens u l-awtorizzazzjoni ekwivalenti bil-mezz elettroniku. Wara kollox, l-iskop tal-firma ossia - manifestazzjoni tal-kunsens tal-awtur ghad-dokument hekk iffirmat, hu ghal kollox milhuq f dan il-kaz.

22. Allura hija l-fehma tal-esponenti illi kienet żbaljata l-ewwel Qorti meta parti mill-bażi tal-konklużjoni taghha kienet illi illi "lanqas ma kien hemm skrittura privata ffirmata mill-partijiet f'dan is-sens" (pagna 23 tas-sentenza).

23. Però lil hinn minn dan, anke kieku kellu jinghad – minghajr hsara ghas-suespost – illi kitba mibghuta elettronikament ma tissodisfax il-vot ta' kitba privata ai termini tal-artikolu 1233 (1) tal-Kapitolu 16 tal-Ligijiet ta' Malta ghaliex ma hijiex iffirmata, xorta wahda wiehed irid jirrikorri ghal dak li jghid is-subartikolu (2). Dan jghid illi: (2) Jekk, fil-każ ta' kitba privata, il-kitba ma tkunx iffirmata minn kull wahda mill-partijie, ghandha tiġi awtentikata bhal ma jingħad fl-artikolu 634 tal-Kodiči ta' Organizazzjoni u Proċedura Ċivili." L- artikolu 634 tal-Kapitolu 12 jipprovdi l-metodu tal-awtentikazzjoni, u jitlob sempliċiment li din tigi maghrufa mill-awtur taghha, u meta jsir dan, awtomatikament titqies fl-istess keffa bhallikieku kienet iffirmata.

24. Jigifieri, jekk skrittura ma tkunx iffirmata, meta din tigi maghrufa mill-awtur taghha, titqies bhallikieku hija iffirmata, u b'hekk kull titqies bhala kitba privata u konsegwentement kull obbligazzjoni li tinneċessita li jkun hemm kitba privata titqies sodisfatta.

25. Dan l-gharfien sehh waqt is-smigh tal-kawża. Anthony Stivala stess fix-xhieda tieghu gharaf il-kitbiet tieghu (ara x-xhieda in subizjoni tad-29 ta' Settembru 2015 – fol 35 sa 38). Però mhux hekk biss - Anthony Stivala sahansitra xehed fit-tul dwarhom, u spjega l-iskop proprju taghhom: "jien naf illi f'żewg emails jien iddikjarajt li kont ser naghmel tajeb ghall-hlas dovut lil Miksons minn Titu'." L- esponenti, min-naha taghhom, mhux talli gharfu l-emails, talli sahansitra ibbażaw il-kawża kollha fuqhom.

26. Jigifieri kieku kellha n-nuqqas ta' firma ta' Stivala fl-iskrittura elettronika b'xi mod timpingi kontra d-definizzjoni ta' 'kitba privata' taht l-artikolu 1233 (1) tal-Kapitolu 16 tal-Ligijiet ta' Malta, xorta wahda dan id-difett' gie msewwi bl-użu tal-eċċezzjoni ghar-regola provduta taht l-artikolu 1233 (2) tal-Kodici Civili. Dan proprju ghaliex dik l-email gie awtentikata mill-awtur taghha stess, li gharafha u li fisser l-iskop warajha. Ifisser illi galadarba giet maghrufa minn Anthony Stivala, dik l-email hadet l-istess sura ta' kitba privata ai termini tal-ligi, u kellha titqies li tirrijentra fid- definizzjoni ta' kitba privata taht l-artikolu 1233 tal-Kapitolu 16 tal- Ligijiet ta' Malta. B'hekk allura jinghad umilment illi kienet żbaljata l-ewwel Qorti li qieset illi "lanqas ma kien hemm skrittura privata ffirmata mill-partijiet f'dan is-sens'" (pagna 23 tas-sentenza).

27. Tabilhaqq, hija l-umili fehma tal-esponenti illi kieku l-ewwel Qorti qieset sew ix-xhieda ta' Anthony Stivala (u fejn mehtieg, dik tal-esponenti) fit-termini tal-artikolu 1233 (2) tal-Kapitolu 16 tal-Ligijiet ta' Malta u tal-artikolu 634 tal-Kapitolu 12 tal-Ligijiet ta' Malta, kienet se ssib illi ghall-finijiet tal-ghoti tal-garanzija, dik il-kitba mibghuta b'mod elettroniku u sussegwentement maghrufa mill-awtur taghha bil-gurament, kienet tikwalifika bhala 'kitba privata', u b'hekk il-garanzija hija valida fil-ligi ghaliex tissodisfa l-bżonn (mitlub mis- subartikolu (Ċ) tal-artikolu 1233 (1)) illi l-ghotja tal-garanzija tkun b'kitba privata.

Konklużjoni

28. Maghdud dak li inghad f'dan ir-rikors tal-appell, u ikkunsidrati l-fatti u l-ligi applikabbli, hija l-fehma umili tal-esponenti illi l-ewwel Qorti kellha tqis illi l-kitbiet esebiti tassew jikkostitwixxu ghotja ta' garanzija, liema ghotja tissodisfa l-vot tal-ligi bhala 'kitba privata" stante illi moghnija mill-kunsens tal-awtur, fejn tabilhaqq li f'kull eventwalita giet awtentikata skont kif jehtieg l-artikolu 1233 (2) tal-Kapitolu 16 tal-Ligijiet ta' Malta. B'hekk, kellu jehtieg illi l-ghotja tal-garanzija tissodisfa r-rekwiżiti tal-artikolu 1233 (1) (Ċ) tal- Kapitolu l6 tal-Ligijiet ta' Malta, b' dana ghalhekk ifisser illi t-talbiet rikorrenti kien jimmeritahom jiġu milqugha".

10. Din il-Qorti wara li fliet l-atti, il-konsiderazzjonijiet tal-Ewwel Qorti illi fil-każ odjern huwa paċifiku illi garanzija għas-sodisfazzjoni ta' debitu trid tingħata bil-miktub. Għalkemm il-liġi ma tirrikjedix illi din tingħata b'att pubbliku, din trid tal-anqas tingħata permezz ta' skrittura privata.

11. Quddiemha din il-Qorti għandha żewġ *emails*: waħda datata t-18 ta' Ġunju 2014 u indirizzata lejn Rathendra Barua magħruf bħala Titu liema tgħid:

> "*Ok Titu, I gave my word to Franky, and im responsible for it! Good day boss*".

u l-oħra datata t-30 ta' Ġunju 2014 u indirizzata lejn Frank Zammit liema tgħid:

> *"Franky,*
> *Im more shocked than ever by titus actions this is not normal, I totally agree, I have sent over 20 emails and not a reply missed calls this is extremely not fair , i had family discussion as im under alot of stress cause of this matter… You will get your payment as you did your job!! I will make sure of that..*
> *Lets pray few days I get some sort of reply, otherwise I will have no choice to take legal action against the company..*
> *I swear not even if he pays in advance now, i will never help him.. I will focus on this Ali guy.*
> *Anthony"*

12. Din il-Qorti rat ukoll ix-xhieda mogħtija mill-konvenut fl-affidavit tiegħu:

> *"14.Jien naf illi f zewg e-mails li kopja taghhom giet pprezentata f dawn il-proceduri, iddikjarat li kont ser nghamel tajjeb ghal hlas dovut lil Miksons min Titu. Nghid li dawn l-emails jien bghatthom fid-dawl tal-fatt illi kont ircivejt minghand Titu scanned copies tal-Application for Fund*

Transfer li permezz taghhom kellhom jithallsu I-Miksons ghal din il-konsenja partikolari, u ghalhekk kelli fmohhi illi xi darba jew ohra dan il-hlas, il-Miksons kienu ser jircevuh. Illi b' dawn I-e mails fl-ebda wagt ma ridt nghati x nifhem illi -pagament Iil Miksons kont ser inwettaghom jien. Nippuntwalizza wkoll illi fl-ebda waqt tul iz-zmien kollu li sar negozju bejn Titu u Miksons, jien gatt ghamilt garanti ghall-hlas dovut minn Titu lil Miksons. Daqstant iehor, qatt ma gie mwettaqċ xi hlas lil Miksons minghandi direttament. Llli ghalhekk jien insostni illi m'ghandhix ninzamm responsabbli ghal hlasijjet dovuti minn Titu lil Miksons"

13. Meqjus dan, din il-Qorti ma tqisx li għandha quddiemha skrittura privata, la fis-sens tradizzjonali ta' ftehim bil-miktub, u anqas permezz ta' xi *email*. Din il-Qorti, kif anke kkonsidrat l-Ewwel Qorti tqis li għandha quddiemha korrispondenza li turi li l-konvenut *qua* appellat ittenta jagħmilha ta' intermedjarju bejn l-appellanti u Titu:

"Il-Qorti, fid-dawl tad-dispost tal-liġi, u tal-insenjament iċċitat, hi konvinta li l-konvenut ma ta ebda garanzija lill-atturi fis-sens kif mifhum fil-liġi, mhux biss għax kliemu ma jistax jiġi interpretat li ta xi garanzija, imma al più kien qiegħed jipprova jiffaċilita n-negozju u jipprova jgħin kif jista' biex isir il-ħlas minn 'Titu'."

14. Illi din il-Qorti kkonsidrat dak li kompliet tgħid l-Ewwel Qorti u tikkondividi dak meqjus minnha:

"Fi kwalunkwe każ ma kien hemm ebda garanzija stante li la kien hemm att pubbliku u lanqas ma kien hemm skrittura privata ffirmata mill-partijiet f'dan is-sens. Fil-kawża fl-ismijiet Gerald Vella et vs. Av. Dottor Joseph Cassar et noe (19 24.04.1967.), il-Qorti kienet qalet hekk:

> *"Dik li skont l-artikolu 1925 tal-Kodiċi Ċivili hi deskritta bħala "kuntratt li bih wieħed jintrabat lejn il-kreditu li jissodisfa l-obbligazzjoni ta' wieħed ieħor, jekk dan ma jissodisfahiex huwa nnifsu."*
>
> *L-artikolu 1233 (1) tal-Kodiċi Ċivili jistabbilixxi illi: "Bla ħsara tal-każijiet li fihom il-liġi, espressament, tagħmel meħtieġ l-att pubbliku, għandhom isiru b'att pubbliku jew b'kitba privata, taħt piena ta' nullità: (ċ) il-garanziji." Di più l-artikolu 1929 tal-Kap. 16 jistipula li "il-garanzija ma tistax tkun preżunta, iżda għandha tkun espressa."*

> *"L-ewwel rekwiżit ta' skrittura privata u dak l-aktar ovvju skont il-liġi tagħna, hu l-firma ta' kull waħda mill-partijiet għall-konvenzjoni stipulata biha."*

Meta l-iskrittura privata ma tkunx iffirmata miż-żewġ partijiet kontraenti, hemm ir-rikjest li din tkun awtentikata, bil-mod preskritt fl-artikolu 634 tal-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili. F'sentenza oħra, din id-darba tal-Qorti tal-Appell fl-ismijiet Carmelo Farrugia u Longinu Farrugia vs. Peter Farrugia (20 Q.A., 06.07.2007.), il-Qorti qalet illi:

> *"Meta tintuża l-forma ta' skrittura privata, din tinħtieġ li ssir kif preskritt fis-subartikolu (2) tal-Artikolu 1277 tal-Kodiċi Ċivili. Dokument li fih ma jiġux osservati dawk ir-rekwiżiti mhux skrittura privata. ... u jekk il-kuntratt hu wieħed minn dawk li għalihom dik il-firma hi rikjesta, dak il-kuntratt hu null ... Meta l-liġi hi ċara u espliċita kif inhi l-liġi tagħna fuq dan il-punt, ma jistax ikunu utili soluzzjonijiet konfliġġenti propunjati minn dottrina li tikkummenta jew deċiżjonijiet ta' qrati li japplikaw liġijiet barranin li għandhom dispożizzjonijiet differenti".*

Fis-sentenza fl-ismijiet Spiteri vs. Sammut (21 P.A., 02.07.2003.), din il-Qorti diversament preseduta kkonfermat ukoll li,

> *"Jekk skrittura privata ma tiġix iffirmata minn idejn kull wieħed mill-partijiet jew ma tirriżultax l-awtentikazzjoni ta' xi firem kif trid il-liġi din ma għandha l-ebda validità legali (Vol. XXXIII P III p. 504; Vol. XLVIII P II p. 826). Skont Laurent, (Principi di Diritto Civile, p. 196) "l'atto è uno scritto redatto per constatare un fatto giuridico; ora è la sottoscrizione che certifica ciò che le parti constatano; non vi è dunque atto senza firma." Dan il-prinċipju hu konkordanti fil-ġurisprudenza tagħna li rriteniet li l-iskrittura għandha tkun iffirmata miż-żewġ partijiet jew awtentikata kif trid il-liġi għax diversament ikun hemm in-nullità tal-konvenzjoni".*

Minn dawn l-insenjamenti, jirriżulta li anki jekk Stivala wera ċerta kunfidenza żejda li t-terz kien ser iħallas lill-partijiet għas-servizzi pprestati lilu, madanakollu la dak illi qal, la dak li kiteb u lanqas il-forma li bih ġiet ikkomunikata l-fehma tal-konvenut Stivala li l-ħlas kienu ser jirċevuh żgur, ma jammontaw għall-għoti ta' garanzija da parti tiegħu fil-forma preskritta mil-liġi, u għaldaqstant it-talbiet tal-atturi ma jistgħux jintlaqgħu fil-konfront tal-konvenuti".

15. Iżżid illi fil-każ odjern ma tistax tqis illi jeżistu l-elementi neċessarji sabiex l-*emails* inkwistjoni jiġu meqjusa bħala skrittura ta' garanzija maqbula bejn il-partijiet. Huwa minnu li l-forma ma għandhiex tipprevali fuq is-sustanza. Madankollu l-fatt illi l-liġi tirrikjedi illi garanzija ssir bi skrittura turi li bejn il-partijiet irid ikun hemm forma ta' ftehim li juri biċ-ċar

li l-partijiet jafu x'qiegħed jiġi konxjament ikkuntrattat u aċċettat. Din il-Qorti ma tqisx li l-korrispondenza inkwistjoni tammonta għall-skrittura privata fis-sens mitlub mil-liġi iżda hija biss korrispondenza li turi li l-partijiet kienu qed jittentaw jiġru wara t-terz debitur.

16. Fir-rigward tax-xhieda mogħtija mill-konvenut, għalkemm jidher mad-daqqa t'għajn li hemm kontradizzjoni bejn dak li jgħid, fl-istess nifs però la l-liġi tirrikjedi li garanzija tkun miktuba, din il-Qorti ma tistax tagħti piż żejjed għax-xhieda, li ma tagħmilx sens loġiku meta taqraha iżda trid tħares lejn dak li fil-fatt jirriżulta, ċjoè nuqqas ta' prova ċara li l-vot tal-liġi ġie sodisfatt biex l-atturi jirnexxilhom fil-prova legali tal-għoti ta' garanzija skont Artikolu 1233(1) tal-Kap. 16.

17. B'żieda ma' dan il-Qorti ma tifhimx ir-rilevanża tas-sottomissjoni tal-appellanti rigward l-Artikolu 1233(2) tal-Kap. 16 li jirreferi għall-awtentikazzjoni ta' skrittura skont l-Artikolu 634 tal-Kap. 12. F'dan il-każ l-*emails* qatt ma tpoġġew f'dubju li ma sarux mill-konvenut, anzi l-istess konvenut jikkonfermahom. Però dan ma jbiddel xejn minn dak konsidrat u deċiż, u l-konferma min-naħa tiegħu li dik il-korrispondenza elettronika kien tabilħaqq bagħatha hu ma tissupplementax għall-ħtiġijiet ta' kitba li torbot lill-partijiet f'relazzjoni kuntrattwali.

18. Konsegwentement ma tqisx li tista' tilqa' dan l-aggravju.

Deċide

Għal dawn il-motivi l-Qorti tiddisponi mill-appell billi tiċħad l-istess, u għalhekk tikkonferma għalkollox is-sentenza mogħtija mill-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili fil-21 ta' Ġunju, 2018, fil-kawża fl-ismijiet premessi, bl-ispejjeż, inkluż tal-konvenut, jiġu sopportati mill-appellanti.

Mark Chetcuti Prim Imħallef	Joseph R. Micallef Imħallef	Tonio Mallia Imħallef

Deputat Reġistratur
rm